

Senzillament Juan

El mateix patró que amb Berta

Ismael Moreno Sj

A Juan el van assassinar. El seu assassinat, mil·limètricament planificat, va ocórrer després de les vuit de la nit del dia 14 de setembre de 2024, quan Juan havia sortit de l'ermita de la seva colònia Fabio Ochoa, una comunitat creada arran d'una ocupació de terres a mitjans de la darrera dècada del segle passat, promoguda per famílies camperoles i pobladores sense cap parcel·la, totes elles animades per la fe i el seu vincle amb l'Església Catòlica.

El van assassinar com l'explosió final d'un prolongat procés. No va ser un assassinat d'una vegada. Quan a les vuit de la nit del 14 de setembre de 2024 el sicari va prémer el gallet per perforar el cos del Juan, es va culminar un assassinat que s'havia anat construint. La similitud amb Berta és esborronadora.

Primer i durant molt de temps, la gent de poder va ignorar al Juan. Fins i tot la seva baixa estatura i el seu aspecte indígena el feien ser de les persones que, per al món amb l'estereotip de la gent alta, blanca, de cabell llis, però no

indi, amb aspecte acadèmic universitari, que és propi d'una societat racista com la hondurenys, Juan passava desapercbut. Els mitjans de comunicació, a això que anomenen la matriu mediàtica, el van ignorar. El seu assassinat va obrir els ulls i les oïdes. Fins aleshores no es van adonar. no només que existia, sinó que tenia un reconeixement descomunal a les comunitats i a l'Església de base, fins a ser reconegut com assistent de bisbes. Tant és així que en el missatge de l'Angelus del diumenge 22 de setembre, el Papa Francesc li va dedicar gairebé un minut. Per a la societat definidora del

racisme a Honduras, Juan va néixer amb el seu assassinat. I sobretot per als mitjans d'abast nacional. Amb tot el que va fer Juan com una formiga o com una aranya teixidora de somnis populars, cap mitjà nacional el va entrevistar pel poder que tenia.

Segon, la paraula de Juan va incomodar els poders de la zona de l'Aguán, particularment del municipi de Tocoa. Per això van buscar neutralitzar-lo. Es compten per desenes les vegades que el van voler cooptar, subornar o comprar. Des d'ofertes de diners a dojo, fins a passar per negociacions tèrboles entre els polítics. Juan va resultar ser incòmode encara més per no tenir preu, per ser insubornable.

Tercer, com no el van poder deixar en l'anonimat i no el van poder neutralitzar amb suborns, el van estigmatitzar al màxim, el van acusar fins i tot d'assassí, de ser responsable de la inestabilitat a la zona, de promoure revoltes i activitats violentes. Juan el violent, així va ser estigmatitzat. Justament a qui mai se li va sentir un insult, i menys se li va conèixer una arma. L'estigmatització crea adjectius, ambients, i s'ha generalitzat una narrativa de manera que la gent que veia passar al Juan o el veia en una reunió, immediatament pensava que estava planejant actes violents.

Quart, Juan, a més, va ser criminalitzat. El van acusar de piròman, de ser membre d'organitzacions il·lícites o terroristes i fins i tot el van acusar d'assassinat. Va estar empresonat, va haver de refugiar-se per escapar de l'ordre d'arrest que es va estendre en la seva contra, i per les amenaces de mort que va rebre constantment durant almenys els darrers sis anys.

Cinquè, i finalment li van llevar la vida, com a culminació del procés de traïdoria, premeditació i avantatge. El van matar perquè ja no el suportaven, volien treure'l del mig, ja

no era suficient la presó, no n'hi havia prou amb les amenaces ni les estigmatitzacions. I van premeditar fredament el crim. Sabien que el Juan podia faltar a qualsevol reunió o cerimònia. Però mai a la celebració de la Paraula de Déu de la seva colònia Fabio Ochoa. Això ho sabien de sobres. El lloc simbòlic de la no violència, l'ermita catòlica, va ser escollit pels qui van planejar el crim per executar-lo, és a dir, el lloc no violent es va convertir en el símbol de la violència, i els violents van assassinar a al Juan, el no violent, en el lloc on predicava la pau, la justícia i la solidaritat.

TOCAR ELS NERVIS FONAMENTALS D'UN EMPORI

Es podria haver evitat, potser es va retardar, però el Juan i els seus van tocar nervis fonamentals de les inversions i interessos dels autèntics propietaris de l'economia i de les decisions fonamentals del país. Al Parc Nacional Montaña Botaderos, Carlos Escaleras, àrea legalment protegida, es van posar en marxa, amb ple aval i col·ludides amb l'Estat, les inversions mineres a través d'Inversiones Los Pinares. Però alhora, Inversiones Ecotek, amb la construcció d'una pelleteria per processar l'òxid de ferro extret de la mina juntament amb la instal·lació d'una poderosa planta termoelèctrica per cobrir les demandes energètiques, tant de l'explotació minera com de la pelleteria. Tot això en connexió amb la indústria aeroportuària, primordialment Palmerola, però amb incidència en els altres aeroports del país, una planta d'energia amb seu a Planes, sempre a l'Aguán. A tot això, s'afegeix la poderosa indústria de teulades i tot el relacionat amb construccions sota el nom d'Alutech.

Un empori muntat i consolidat al llarg de només dues dècades, i dins del qual és un secret a veus que va introduir

la seva mà com a soci Juan Orlando Hernández i diversos del seu cercle de confiança, així com polítics i diversos noms prominents de les cúpules polítiques.

En només tres anys, el nucli del parc nacional Montaña Botaderos, on neixen els rius Guapinol, San Pedro, Cuaca i Tocoa, es va convertir en una zona desertificada, sense arbres i deixant com a conseqüència la pràctica sequedat de les conques dels rius.

La instal·lació de la indústria minera ha portat violència i desplaçaments, divisió severa entre el veïnat, desplaçament de desenes de famílies, empresonament de membres del Comitè Municipal i l'assassinat de tres membres actius en la defensa del medi ambient.

Juan i la seva gent es van enfrontar a aquests poders.

“GUAPINOL, GUAPINOL, ESTEM AMB TU”

El nom de Guapinol es va fer universal. Abans de 2018, a l'exterior, si vostè parlava d'Hondures, i els estrangers que aconseguïen ubicar en el mapamundi el territori, immediatament pensaven en les ruïnes de Copán o en Roatán, o potser pensaven en la capital amb el seu estrany nom de Tegucigalpa. Després de les mobilitzacions nacionals i internacionals en demanda de la llibertat dels presos polítics, es pensava en Honduras i immediatament s'associava a Guapinol, amb la seva entusiasta consigna “Guapinol, Guapinol, estem amb tu”. Així ho va escoltar cridar a la Julita, la filla menor, quan Juan i els seus estaven empresonats.

La pressió nacional i internacional, més la perícia de l'equip d'advocats, va aconseguir alliberar de la presó a Juan López i els seus després d'haver passat dues setmanes sota custòdia. Però vuit companys més d'aquesta mateixa lluita en defensa del riu Guapinol i en plena oposició a les activitats extractives de l'empresa Pinares, van ser capturats. Van romandre privats de llibertat des del 31 d'agost de 2019 fins al 24 de febrer de 2022. I empresonats haurien seguit indefinidament —ja que aquesta era la decisió dels propietaris de l'empresa Pinares i Ecotek, d'on sorgien les ordres a fiscals i jutges de la zona, ordres normalment mediades per “aquesta sensació de tendresa que produeix el diner”, que diu el poeta de Yora, Roberto Sosa—, si no hagués estat per la pressió liderada pel Comitè Municipal en Defensa dels Béns Comuns i Públics de Tocoa, la solidaritat nacional i la solidaritat internacional, juntament amb un equip d'advocats solidaris amb capacitats extraordinàries tant en el camp professional com en el seu compromís ètic i social.

L'ESTAT COL·LUDIT I EN PLE CONTUBERNI

L'Estat sempre va estar present a l'Aguán mentre perseguïen i criminalitzaven a Juan López i als membres del Comitè Municipal. Va estar activament present a favor de l'empresa

Inversions Los Pinares i Ecotek i en contuberni directe amb l'alcalde Adán Fúnez.

En l'administració de Juan Orlando en ple contuberni, col·ludit i com a soci empresarial. Sempre van estar presents els polítics i funcionaris de gran calibre, com és el cas de la Secretaria de governació que no va moure ni un dit per procedir d'ofici davant les denúncies del comportament de l'alcalde de Tocoa. I sempre van estar presents els militars. I a la vegada, l'Estat estava activament present en contra de Juan López i els seus. Els defensores dels rius Guapinol, San Pedro, Cuaca i Tocoa estaven sota atac directe, perseguïdes i criminalitzades per la fiscalia i el poder judicial. I durant l'administració de LIBRE, l'Estat estava activament present, però intentant passar desapercebut. Igual que en el temps de Juan Orlando Hernández, però amb aparent discreció, és a dir, hipòcritament.

JUAN, PARADIGMA D'UN NOU LIDERATGE

Jo vaig sortir de Tocoa al gener de 1997, i no vaig tornar a trobar-me amb el Juan fins a principis de segle, quan ja era un pedagog, vivia a la colònia Fabio Ochoa, treballava en la pastoral de la parròquia San Isidro Labrador de Tocoa i va tenir tots els anys del present segle per sobresortir fins a convertir-se en model d'un nou lideratge que ha sabut unir exemplarment la fe amb la justícia, la lluita social amb la lluita política, la defensa dels drets humans amb la lluita per cuidar els drets de la casa comuna. I ho va fer amb la seva

Així va la vida, i així s'ha de fer cròniques de sang que es vessen per un amor més gran que salvar-se un mateix

vida, el seu treball diari, la seva proximitat amb la seva esposa i les seves dues filles, amb el seu testimoni de vida com a laic compromès, amb la seva paraula dita amb senzillesa i claredat, amb la seva paraula escrita, des del caminar des de baix, com un autèntic intel·lectual que mai es va separar del seu origen.

Així va la vida, i així s'ha de fer cròniques de sang que es vessen per un amor més gran que salvar-se un mateix. Aquell amor pel qual van assassinar a Juan López. Aquell amor pel qual va voler donar la seva vida perquè nosaltres visquem seguint les seves generoses empremtes tenyides de sang innocent. 📢

Article complet
en la web de
Radio Progreso:

